

Tại sao vẫn có 49 % ý kiến không đồng tình về vấn đề thủy lợi phí (TLP) ?

(Chuyên gia Nguyễn Xuân Tiệp trả lời bạn đọc)

Nhiều bạn đọc không chỉ là cán bộ mà có cả nghiên cứu sinh, sinh viên đang học ở các trường đại học trong và ngoài nước đã tìm đến *website của VNCOLD* để trao đổi nhiều lĩnh vực, trong đó một trong các chủ đề nổi cộm nhất vẫn là vấn đề quản lý khai thác công trình thủy lợi.

BBT đã tập hợp các câu hỏi và sắp xếp trả lời bạn đọc về chủ đề này

Sau đây là phần trả lời câu hỏi của bạn Tuyết thuộc nhóm sinh viên trường Đại học Nông nghiệp Hà nội

Câu hỏi (qua địa chỉ của VNCOLD) :

Chau chao chu! Chu Xuan Tiep a, chu cho chau hoi dieu nay nhe. Tai sao khi duoc mien Thuy loi phi, tuc la bo tien ra cho nong dan, nhung van co toi 49% y kien la khong dong tinh? chau cung biet mot it ve van de nay nhung khong du, chu giai thich them giup chau nha. Chau cam on chu nhieu!

Chau chao chu a

Chau Tuyet (SV Lớp KT50B Trường ĐH Nông nghiệp Hà nội)

Trả lời :

Mặc dầu chú cháu ta chỉ gặp nhau trên website của VNCOLD, nhưng chú vẫn cảm nhận cháu rất dũng cảm, dám đi vào nghiên cứu một vấn đề rất nhạy cảm. Chú muốn thành thật nói với cháu rằng: cháu hỏi chưa đúng chỗ, vì người có thể trả lời cháu lại không phải là chú, mà là một số cán bộ chủ chốt đang được giao nghiên cứu vấn đề này, nhưng chú tin chắc cháu có hỏi thì họ sẽ không trả lời, và có trả lời thì cũng chỉ nói ở mức độ « né tránh »

Thôi ! cháu « tín nhiệm » chú, biết đến đâu chú nói đến đấy nhé

- Trước hết chú muốn nhắc lại cách hiểu của chú là Nhà nước không có chủ trương bỏ (miễn hoàn toàn) thủy lợi phí, nông dân vẫn phải trả phần thủy lợi phí nội đồng

- Theo chú, muốn có một quyết định đúng thì phải nhận được thông tin chính xác, muốn có thông tin chính xác thì giữa người cung cấp thông tin và người nhận thông tin phải thống nhất được « ngôn ngữ » và phải rất khách quan

- Chú đã chứng kiến một sự việc xảy ra ở cơ quan chú :

Khi nhận được thông tin có một hồ chứa nước ở Chí Linh Hải dương « bị vỡ đập », ban lãnh đạo Cục đã họp khẩn cấp và cử một cán bộ lãnh đạo đến ngay tại vị trí để chỉ đạo khắc phục, tránh thiệt hại cho dân. Nhưng đến nơi

thì chỉ có hiện tượng nước chảy tràn qua đập, không phải là vỡ đập như thông tin đã nhận được. Vì khi quan sát từ xa thì hiện tượng nước chỉ mới tràn chưa gây vỡ đập và nước tràn khi đập bị vỡ có vẻ giống nhau (nước chảy) nhưng mức độ nguy hiểm và cách xử lý của hiện tượng vỡ đập và nước tràn qua đập lại rất khác nhau . Do nhận dạng hiện tượng chưa đúng và không có sự phân biệt rõ tính chất thể hiện bằng « *ngôn ngữ* » **tràn** chưa vỡ đập và **tràn** khi vỡ đập, nên cung cấp thông tin sai lệch, gây căng thẳng không đáng có

Lại một câu chuyện khác : Chương trình thời sự buổi sáng của Đài truyền hình Việt nam (tháng 6 năm 2002) đã phát hình ảnh nước thấm qua đập của hồ chứa nước Kim Sơn (Hà Tĩnh). Đập cao 37 m. Nhìn thấy lưu lượng thấm sau đập lớn, lại có tiếng nước chảy róc rách..., người xem truyền hình sốt ruột, lo lắng vì « sẽ có nguy cơ đập sẽ bị vỡ », gây « thảm họa « đối với khu dân cư của Quảng Bình ở hạ lưu đập.

Ông Bộ trưởng đã cử cán bộ đến tận nơi để xem xét. Cuộc họp khẩn cấp diễn ra tại Hà Tĩnh, sau khi phân tích tình trạng của thấm (lưu lượng, chất lượng nước thấm, vị trí của dòng thấm..) đã đưa ra kết luận « *đập vẫn an toàn* » và đã kiến nghị Bộ Nông nghiệp và PTNT tiếp tục kế hoạch đầu tư khoan phụt chống thấm đợt II cho đập để đảm bảo an toàn tuyệt đối, không đến nỗi « nguy ngập » như tin đã đưa. Tuy nhiên Báo Tuổi trẻ số ngày 17 tháng 6 năm ấy đã giành cả trang 2 phê bình gay gắt và đề nghị cách chức cán bộ vì tội *chủ quan, coi thường tính mạng của dân*..Như vậy thông tin cung cấp đã « bị cường điệu », do « chưa thống nhất ngôn ngữ « về hiện tượng, bản chất của nước thấm sau đập đất của hồ chứa ..chuyển tải thông tin chưa phù hợp, sẽ dẫn đến việc ra quyết định xử lý thiếu chính xác

Lại đến lượt Châu Tuyết đã cung cấp một thông tin có ý nghĩa : « *49% y kien la khong dong tinh « bỏ thủy lợi phí*. Đúng hay sai chú không có ý kiến . Bởi lẽ những loại thông tin này rất « nhạy cảm », mức độ chính xác phụ thuộc vào yếu tố điều tra phục vụ cho yêu cầu và mục đích gì. Người nhận thông tin, phân tích thông tin còn phụ thuộc yêu cầu đặt ra và còn phụ thuộc vào người cung cấp thông tin

Thực tế khi điều tra về TLP đã xảy ra : Một cán bộ điều tra khi đến địa phương gặp nông dân đặt câu hỏi : « *Bác có muốn Chính phủ bỏ TLP không ?* hoặc « *Chính phủ bỏ TLP cho nông dân, Ý kiến kiến của Bác có đồng tình không ?* Chắc chắn nông dân sẽ trả lời là « *rất hoan nghênh, đồng tình* ». Bởi vì nông dân đang thiếu thốn, hiện tại đang phải đóng góp quá nhiều khoản và phải chi phí nhiều thứ cho cuộc sống của họ, trước mắt nhà nước hỗ trợ được nhiều hay ít đều giảm được khó khăn cho người dân. *Tại sao lại không đồng tình ?*

Nhưng nếu được hỏi nông dân cần Chính phủ hỗ trợ những gì (theo thứ tự ưu tiên) thì TLP không phải là số 1 vì còn có nhiều thứ quan trọng và lớn hơn

mà nông dân đang cần nhà nước hỗ trợ. Cũ thể về thủy lợi thì nông dân muốn Nhà nước đảm bảo hỗ trợ đủ vốn cho quản lý, sửa chữa, vận hành, bảo dưỡng công trình, hoàn chỉnh hệ thống công trình, kênh mương đảm đồng bộ và khép kín theo qui định, sẽ dẫn đến việc giảm TLP đáng kể và ổn định hơn, đảm công trình tốt hơn, phục vụ hiệu quả hơn. Chú cung cấp cho cháu ý kiến của một bác nông dân ở Thái bình và Lào Cai, Ninh Thuận.., nông dân đang cần gì nhé :

Ngày 16/6/2007 : Các ông Phạm Xuân Trường, Liêng A Chang, Lý Văn Dìn (nông dân ở thôn Làng San, xã Quang Kim, huyện Bát sát, Lào Cai) đã trần trở khi trao đổi :“.. phục vụ tốt, có nước, thủy lợi phí nộp cao hơn cũng được. Không phải nộp thủy lợi phí, (miễn) nhưng mà không có nước (do cống đập hỏng, kênh bị bồi lấp không dẫn được nước, thiếu vốn để sửa chữa nâng cấp), mất mùa, dân sẽ khó khăn hơn thì nộp TLP lại tốt hơn...” “..dân lo bỏ cái này lại thu thêm cái khác, bỏ thuế nông nghiệp rồi, tăng thu thêm cái khác , giống như “ **cái âu chuyển sang cái liễn**” thôi mà....hàng năm mỗi gia đình ở đây phải đóng 190-200.000,00 đồng cho các loại quỹ, trong khi đó TLP chỉ phải đóng 20.000,00 đ / 2 vụ».

Ngày 17/6/2007, bác nông dân Bùi Đình Nhiệm (xã Vũ Thuận, Vũ Thư, Thái Bình) đã lo lắng: “TLP là chi phí đầu vào, là tiền nước (khác với thuế..) mà người dân phải trả không đáng là bao (nhỏ) so với lợi ích thủy lợi đem lại, nhờ nước được cung cấp đáp ứng yêu cầu cả về chất và lượng đảm bảo tăng năng suất, tăng sản lượng cây trồng do tăng vụ. Có giống tốt rồi, nước không đủ (do thiếu công trình, hư hỏng xuống cấp) hạn và cả úng ngập nữa thì không có năng suất cao.. Tỉnh Thái Bình đã giảm 50% TLP vụ mùa, giảm nữa cũng vẫn khó khăn, không làm giàu được. Vì đất chật (chưa đầy 500m²/người) người đông, không có nghề gì khác, chỉ biết bám ruộng, ngày công nông nghiệp quá thấp, thu nhập từ nông nghiệp đơn thuần sẽ không đáp ứng được giá cả thị trường tăng vọt làm mất cân đối thu và chi của mỗi hộ nông dân. Vì vậy **Nhà nước hỗ trợ được ít hay nhiều đều tốt**. Trong thời bao cấp không có điện để bơm nước, nông dân phải tát nước để tưới, vẫn hăng hái. Bây giờ Nhà nước đã đầu tư xây dựng nhiều công trình thủy lợi, kiên cố hóa kênh mương..việc tưới nước thuận lợi hơn nhiều. Nhà nước bỏ TLP – 6,7 kg/sào có giảm được 5-7% chi phí, nhưng để rồi nông dân phải tự lo nước. Thiếu nước **do công trình xuống cấp**, năng suất giảm. Thậm chí mất trắng, lại mất đi gấp nhiều lần số thóc được nhà nước giảm TLP...”

Ông Len (xã Cẩm Lộc, Cẩm Xuyên, Hà Tĩnh) chỉ vào trạm bơm điện do HTX quản lý mà nói rằng, nông dân ở đây cần có **tiền** hỗ trợ để đầu tư nâng cấp trạm bơm này (1) Nông dân Quảng Nam đang cần có **vốn** để nâng cấp hệ thống kênh mương, nhất là kênh nội đồng, để đảm bảo dẫn nước đến ruộng

cho nông dân (2) Nông dân sẵn sàng trả TLP nội đồng đủ kinh phí cho O&M phạm vi hệ thống thủy lợi nội đồng

Ông Lâm Xuân Len Chủ tịch UBND xã Cẩm Lộc (Cẩm Xuyên, Hà Tĩnh)

Máy bơm của HTDN Cẩm Lộc hỏng không có tiền để sửa chữa (1)

Trong một cuộc trao đổi gần đây (4/7/2009) với ông Khôi (3) chủ nhiệm Hợp tác Dừng nước (HTXNN) Khánh Hải (Ninh Hải, Ninh Thuận) đã thổ lộ rằng :
« Giá như Nhà nước hỗ trợ kinh phí để xây dựng hệ thống đường giao thông nông thôn, hỗ trợ nông dân hoàn chỉnh, kiên cố hóa hệ thống kênh mương, đảm bảo dẫn nước thông suốt đến ruộng. Vì nhà nước đã hỗ trợ 40%, nhưng phần còn lại 60% nông dân vẫn không đóng góp nổi. Chưa nói đến nhà nước cần hỗ trợ đào tạo cho nông dân để áp dụng tiến bộ khoa học trong sản xuất cây trồng, chăn nuôi, nâng cao năng suất, sản lượng..đồng thời hỗ trợ việc chế biến, tiêu thụ sản phẩm. Chỉ chừng đó cũng đã làm cho thu nhập của nông dân tăng lên và mức chi phí về Thủy lợi sẽ giảm, nên TLP cũng giảm một cách đáng kể hơn. Như nhiều người bàn luận, giá như miễn, giảm TLP theo một lộ trình (mức giảm dần) sẽ nâng cao trách nhiệm của Công ty Thủy nông, đồng thời gắn được trách nhiệm của nông dân trong việc sử dụng nước, bảo vệ công trình trên địa bàn của họ, không ỷ lại nhà nước...Bây giờ miễn rồi, thu lại sẽ rất khó » Vì vậy ông Khôi vẫn cho rằng miễn TLP chưa phải là giải pháp tốt nhất để giải quyết giảm *« gánh nặng về chi phí »* cho nông dân (TLP chỉ chiếm 7-10 % chi phí đầu vào của sản xuất lúa – báo cáo của chuyên gia Bộ Tài chính)

Và khi đến với Hợp tác xã (HTX) Tân Lệ (An Thủy, Lệ Thủy, Quảng Bình) lại thấy nông dân đã tự bàn bạc, quyết định mức thỏa thuận, tự nguyện đóng góp hàng năm là 25 kg/ sào (tương đương với mức TLP mà họ phải trả cho doanh nghiệp nhà nước trước đây), Vì mức này mới có thể đảm bảo kinh phí để trả tiền công cho người quản lý, nạo vét các kênh tiêu, trả tiền điện, tiền dầu bơm nước, bổ sung máy bơm, sửa chữa công trình, kênh mương, máy bơm để bơm nước tưới về mùa khô hạn..

Trong khi đó nông dân tổ dùng nước ở xã Viên Lán (Thuận Châu, Sơn La) chỉ được phép thu TLP nội đồng (gọi là thỏa thuận) theo mức qui định là 184.000 VNĐ/ha, chưa đủ để chi trả tiền công nạo vét kênh, sửa chữa công trình.. nhưng lại không được phép thu cao hơn mức đã qui định này, nên tổ dùng nước không hoạt động được

Nông dân (Quảng Nam) cần vốn nâng cấp công trình, kênh mương (2)

Nông dân cần nâng cấp các trạm bơm mà họ đã bỏ vốn đầu tư XD (Quảng Bình)

Một nhóm sinh viên đã cung cấp một số thông tin mà họ đã thu thập được, sau khi đọc chú cũng không hiểu thế nào nữa :

Ông Trọng HTX Thanh Lãng « *Trước khi chưa bàn giao trạm bơm cho công ty, HTX chủ động trong việc dẫn nước, nạo vét kênh mương... đáp ứng nước khi dân yêu cầu. Sau khi thực hiện chính sách TLP, bàn giao trạm bơm cho công ty, HTX mất quyền chủ động, vì máy bơm hỏng hóc, không bơm được nước, dân báo hết nước... HTX phải báo cáo lên công ty, công ty cho người về kiểm tra sau đó mới thực hiện. Nhiều khi rơi vào những ngày cuối tuần thì đành chịu, chúng tôi vẫn nói đùa là **cây lúa giờ cũng như “cán bộ” cũng được nghỉ cuối tuần** (do nghỉ, không bơm, nên không có nước). Không những thế những người dẫn nước thuộc công ty không hiểu địa bàn cơ sở, nên việc điều hành nước không kịp thời “*

Một bác nông dân ở Nhân Sơn (Ninh Sơn, Ninh Thuận) (4) thổ lộ rằng :
 “ Lâu nay đã bỏ TLP rồi, không có hợp tác xã và cũng chẳng có tổ chức dùng nước để lo việc nước. Xã này ở đầu kênh chính Tây (hệ thống Sông Pha) có nhiều nước , nhưng vẫn tranh chấp nhau, tháo cánh cống để lấy nước, tranh nhau lấy nước cho đầy ruộng của mình, thậm chí nước ngập sâu, không có đường tiêu, bị úng ..” . Bác nông dân chỉ hiểu đơn giản là nước nhiều và thừa, lại không phải “trả tiền” (thủy lợi phí) và đã không biết rằng nông dân vùng cuối kênh lại đang thiếu nước. Bác ấy nói rằng ở đây không có tổ chức dùng nước, vì nước không thiếu...

Bên bờ kênh chính Tây của Hệ thống Thủy lợi Sông Pha (Ninh Thuận) (4)

Ông Nguyễn Kim Khôi, HTXNN Khánh Dư (Ninh Hải, Ninh Thuận) (3)

Ngày 29/7/2008, Ông Chủ nhiệm HTXNN Phở Phong (Quảng Ngãi) đã thổ lộ rằng, nông dân không trả TLP nội đồng, nên HTXNN không có tiền để trả tiền công cho thủy nông viên. Việc bảo vệ công trình, dẫn nước cho nông dân không có ai đảm nhận, nên khi có nước về thì “*toàn dân vác cuốc ra đồng*” (để đào xẻ kênh). Đó là điều bác ấy “lo sợ” nhất

Một ông giám đốc Công ty thủy nông vừa nửa đùa nửa thật nói rằng : “ *Anh biết rồi đó, trước đây (từ năm 2007 trở về trước) công nhân thủy nông phải phục vụ tốt thì nông dân mới trả TLP và công nhân mới có lương và công nhân đi thu TLP từ nông dân vất vả lắm (thậm chí phục vụ tốt, nhưng nông dân vẫn nợ TLP)* . Từ khi có Nghị định 154 thì công nhân không được thu TLP, họ phản khởi. Việc thu TLP bây giờ phải do lãnh đạo của công ty đảm nhận. Mặc dù *đi thu TLP bằng máy bay* (đối với công ty ở xa Hà nội) hoặc *bằng ô tô* (đối với công ty ở gần Hà nội) và *không phụ thuộc mùa vụ như trước đây nữa*, ấy thế mà cũng “**mệt mỏi lắm**”, không được quyền...không dễ dàng như qui định...chắc anh hiểu rồi đây ?. TLP thu được hiện nay dù ở mức thấp nhất, nhưng vẫn “**thu được**“, đảm bảo đủ chi trả tiền lương cho cán bộ, công nhân của công ty để yên tâm làm việc..., thiếu các khoản khác “chưa chết ai” sẽ tính và “lo liệu sau”. Nông dân được nhà nước **trả thay TLP** cho công ty và nhận được nhiều quyền hơn, sử dụng nước “thoải mái” thừa thải, lãng phí, *mọi việc xảy ra* thì đã có công ty thủy nông lo (vì công ty đã được nhà nước trả TLP)”

Nhưng thông qua báo chí (Báo Nhân Dân, Báo Nông thôn Ngày nay, Báo Nông nghiệp, Báo Lao Động, Thời báo Tài chính...) đã cung cấp nhiều thông tin, nhiều bạn đọc (kể cả chú) đã suy nghĩ rất nhiều, chú trích lại một số đoạn và một số tiêu đề để cháu tham khảo nhé :

“...*về thủy lợi phí – khoản phí nặng nề nhất đối nông dân, chiếm từ 40-80% tổng các khoản đóng góp của nông dân...*”

“...Mặc dù vậy ở nhiều nơi, thủy lợi phí vẫn là khoản đóng góp của nông dân. Điều tra sơ bộ cho thấy ở ĐBSH thủy lợi phí chiếm tới 70%, ĐBSCL là 40%, các tỉnh duyên hải miền trung chiếm tới 80% tổng các khoản đóng góp của hộ gia đình nông dân trung bình ...”

Nông dân “Ồn lừng vì thủy lợi phí “

“...Nông dân bỏ ruộng do thủy lợi phí quá cao.. “

“ Dân Minh Quang đòi đóng thủy lợi phí trở lại ? “

“ Yên Lạc (Vĩnh Phúc): Miễn thủy lợi phí cũng như không ?”

“ Miễn, giảm thủy lợi phí ! Tại sao không ?”

“ Kê cười, người khóc “

Như vậy đã có nhiều thông tin theo “các chiều” khác nhau, nên nghe chiều nào ? nhiều người không « định hướng » được và hơn nữa chính sách mới về TLP mới được thực hiện hơn 1 năm, nên còn quá sớm để nói chính sách đó đã phù hợp hay chưa ? và như vậy thông tin khẳng định « 49 %...chưa đồng tình » như cháu Tuyết đã thu thập được cũng chưa hẳn đã là đủ và đúng ?

Sau nhiều ngày đi đến nhiều địa phương, chú đã nhìn thấy một thực trạng đang xảy ra là nông dân vẫn chưa hiểu rõ là được miễn hoàn toàn TLP hay còn phải trả TLP nội đồng ? hệ thống kênh cấp dưới thiếu hoặc không có (nhất là kênh nội đồng) xuống cấp, thiếu vốn để sửa chữa, nâng cấp, dẫn nước khó khăn đang thiếu « sự chăm sóc ». Tuy nhiên nước vẫn phải đến ruộng của nông dân, nhưng nông dân phải tốn rất nhiều công sức thông qua các khâu trung gian khác. Vì thế chú luôn suy nghĩ : « Nếu nhìn nhận một cách đầy đủ và thực tế hơn, cho thấy các hệ thống công trình thủy lợi đang hoạt động trong điều kiện tương tự người bị “ bệnh mãn tính “ với tình trạng “ ốm yếu”, nhưng không thể “chết ngay trong ngày một, ngày hai”..” vẫn túc tắc làm việc được, nhưng năng suất không cao”, phần nào đã gây “**lạc quan**” cho nhiều “ nhà quản lý, hoạch định chính sách “, nên ít tính đến hiệu quả và hiệu quả đã đạt được không tương xứng với công sức, tiền của mà nhà nước và nhân dân đã bỏ ra xây dựng trong nhiều thập kỷ qua . Nhưng để giải quyết được khó khăn trên thì biện pháp quan trọng nhất là phải tin tưởng vào người dân, cân đối khả năng nguồn tài chính có thể huy động được để hỗ trợ, có biện pháp đúng đắn, chính sách phù hợp, khuyến khích người dân tham gia, cần có sự quan tâm đào tạo, hướng dẫn nâng cao hiểu biết và năng lực thật sự về nhiều mặt ..cho người dân. .. trong đó cần tập trung cải tiến hệ thống quản lý tổ chức quản lý thủy lợi ở cả 2 cấp (nhà nước và nhân dân) theo hướng xã hội hóa công trình thủy lợi, nhằm đảm bảo “ **cho cái cần cầu, nhưng phải là cần cầu để cầu được cá**”

Thế đó ! Cảm ơn cháu rất nhiều

Chú Tiệp